

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania H. [...] sp. z o.o. z siedzibą w B., Ł. B., K. G., A. K., K. P.,
B. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wysokość podstawy wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 24 lutego 2022 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się H. [...] sp. z o.o. z siedzibą w B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 18 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa [...], III AUz [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od skarżącej H. [...] sp. z o.o. w B. na rzecz Zakładu
Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 240 zł (dwieście
czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego
i nie obciąża skarżącej tymi kosztami ponad tę kwotę.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 18 czerwca 2020 r. oddalił apelację skarżącej spółki z o.o. H. w B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z 5 listopada 2018 r., który oddalił odwołania skarżącej spółki i jej pracowników od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z 29 listopada 2017 r., określających wyższe podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jej

pracowników w sytuacji wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), dotyczące:

1. „prawnego charakteru sprawy z odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w których ustalono podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla pracowników płatnika w związku z przychodami jakie osiągnęli z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych, wydanych w oparciu o art. 8 ust 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w szczególności czy taka sprawa jest sprawą o należności z tytułu składek i wysokość zadłużenia, czy też sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym;

2. rozkładu ciężaru dowodu w sprawie z odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w których ustalono podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne dla pracowników płatnika w związku z przychodami jakie osiągnęli z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych w okolicznościach art. 8 ust 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w szczególności oceny, którą ze stron procesu obciąża obowiązek udowodnienia, czy pracownik w ramach umowy zawartej z podmiotem trzecim wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy”.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Negatywna ocena wynika z następujących przyczyn.

Ad 1. Pytanie o „charakter sprawy” znajduje odpowiedź w decyzji pozwanego organu rentowego, gdyż to ona wyznaczała zakres i przedmiot sporu. Kwestia czy ograniczenie się pozwanego w decyzji do podstawy wymiaru składek było właściwe

nie składa się na istotne zagadnienie prawne. Została osądzona w aspekcie stosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wyrok jest prawomocny i rozstrzygnięcie to wiąże w ocenie zgłoszonej podstawy przedsądu. Chodzi o to, że skarżąca nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna podstawa przedsądu ma na uwadze indywidualny interes skarżącej w przyjęciu jej skargi kasacyjnej do rozpoznania. Natomiast zgłoszona podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ma charakter uniwersalny, jednak nie spełnia się w tej sprawie, gdyż zagadnienie nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, albowiem nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa.

Nie można nie dostrzec, iż zgłoszona podstawa przedsądu ma na uwadze obciążenie skarżącej kosztami zastępstwa procesowego. Oczywiście punktem wyjścia jest prawo materialne, gdyż to ono decyduje o wyniku sprawy oraz o pochodnym orzeczeniu o kosztach procesu w tym zastępstwa procesowego. Dla skarżącej zgłoszona kwestia nie budzi wątpliwości, czemu dano wyraz w toku sprawy, a obecnie w skardze podtrzymuje się stanowisko, że sprawa w której rozpoznano odwołanie od decyzji pozwanego jest sprawą o podleganiu ubezpieczeniom społecznym, dlatego właściwa ma być stawka minimalna za zastępstwo procesowe określona w rozporządzeniu (§ 9 ust. 2), a nie stawka liczona od wartości przedmiotu zaskarżenia (skarga kasacyjna *in fine*). Skarżąca w istocie domaga się oceny czy jej wykładnia jest prawidłowa. Rola pierwszej podstawy przedsądu nie może być jednak redukowana do wyrażania aprobaty dla określonej wykładni. Wówczas funkcja przedsądu oraz istotnego zagadnienia prawnego nie miałyby granic i postępowanie kasacyjne stałoby się kolejną (powszechną) instancją. Chodzi to, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie ma rozbieżności co do stawki kosztów zastępstwa procesowego w sprawach dotyczących stosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. choćby postanowienia: z 11 sierpnia 2016 r., II UZ 32/16; z 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16; z 20 lipca 2017 r., I UZ 20/17; z 12 kwietnia 2018 r., II UK 284/17; z 16 stycznia 2019 r., I UZ 53/18; z 13 lutego 2020 r., III UK 78/19, wyrok z 17 lutego 2021 r., III USKP 26/21). Zwykła wykładnia nie jest zatem podstawą przedsądu (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) i nie składa się na istotne zagadnienie prawne.

Wracając do istoty negatywnej oceny zgłoszonej podstawy przedsądu, to należy stwierdzić, iż sprawa na podstawie art. 8 ust. 2a nie jest sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym, gdyż pracownik podlega już ubezpieczeniom społecznym. Stosowanie tej regulacji zmienia (zwiększa) jedynie podstawę wymiaru składek. Nie występuje odrębne ubezpieczenie z tytułu zatrudnienia cywilnego przez podmiot trzeci. Taka jest prawna konstrukcja regulacji wynikająca z art. 8 ust. 2a. Przepis ten nie daje zatem podstaw do przyjęcia, że wszystkie sprawy są sprawami kasacyjnymi. Decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, czyli wartość składek z tytułu wyższej podstawy wymiaru. Orzecznictwo jest w tym zakresie zgodne (jw.). Konsekwentnie przenosi się to na orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego. Skoro sprawa nie jest sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym, to Sądy nie stosują stawki z § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Wykracza to jednak ponad potrzebę argumentacji, gdyż w trybie pierwszej podstawy przedsądu nie ocenia się zastosowania prawa, w tym również co do kosztów zastępstwa procesowego, w konkretnej sprawie – objętej skargą kasacyjną. Orzeczenie o kosztach procesu jest prawomocne tak samo jak orzeczenie, do którego może być skierowana skarga kasacyjna, wówczas koszty zależą od przyjęcia i powodzenia skargi kasacyjnej. Innymi słowy kontrola zależy wpierw od zasadności zarzutów podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 k.p.c.). W tej sprawie Sąd powszechny odpowiedział jaki jest przedmiot sprawy. W zakresie prawa materialnego należy dostrzec, że art. 8 ust. 2a określa szerszą definicję pracownika i również podleganie ubezpieczeniom społecznym (*ex lege*), czyli decyzja ZUS ma tu zasadniczo charakter deklaratoryjny. Praca i wynagrodzenie należą natomiast do sfery faktów, tak samo wysokość składek jest tylko pochodna od podstawy wymiaru składek, co potwierdza brak istotnego zagadnienia prawnego.

Ad 2. Pytanie o rozkład ciężaru dowodu również nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Kwestia ciężaru dowodu należy do postępowania dowodowego. Chodzi o odpowiedź na pytanie, kto, a więc powód czy pozwany, i na jakie fakty, ma przeprowadzić dowód w procesie cywilnym. Zagadnienie to nie zostało uregulowane w procedurze cywilnej. Natomiast art. 6 k.c. stanowi, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na

osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Tę generalną zasadę realizują też przepisy postępowania cywilnego. Nie budzi zatem wątpliwości, iż chodzi o właściwe ustalenie stanu faktycznego do prawidłowego zastosowania prawa materialnego. Regulacje prawa materialnego decydują o wymaganym postępowaniu dowodowym, koniecznym dla rozstrzygnięcia sprawy (sporu). Zwrotnie zatem określają ciężar dowodu w danej sprawie, przy czym nadal dotyczy to faktów a nie prawa; czym innym jest przyznanie lub inne decyzje procesowe albo czynności dyspozycyjne stron. Oznacza to, że sąd powszechny przed rozstrzygnięciem sprawy samodzielnie ustala stan faktyczny i suwerennie stosuje prawo materialne. W tym procesie przyjmuje i wskazuje określony ciężar dowodu, zależny od przedmiotu sporu w sferze faktycznej i materialnej. Kontrola stosowania prawa w postępowaniu kasacyjnym ma swoje granice określone w ustawie (por. art. 398¹³ § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. oraz § 3 k.p.c.). Wówczas Sąd Najwyższy może ocenić czy reguła ciężaru dowodu została naruszona i miało to wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Potwierdza to, że zgłoszona kwestia dotyczy stosowania prawa w danej sprawie. Stanowi to zatem domenę potencjalnej podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której - jak wyżej zauważono - skarżąca nie odwołuje się. Generalnie Sąd Najwyższy nie powinien apriorycznie określać ciężaru dowodu bowiem przebieg postępowania dowodowego wystarczająco jasno określa procedura cywilna, zwłaszcza, że stosowanie prawa należy w pierwszej kolejności do sądu powszechnego. Natomiast na tle art. 8 ust. 2a nie powinno być wątpliwości, że w przypadku sporu to organ rentowy powinien wykazać podstawy do stosowania tego przepisu.

Kierując się powyższymi motywami i oceną podstawy przysądu orzeczono jako w art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., przyznając pozwanej zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym w kwocie 240 zł. Oddalenie dalej idącego żądania uwzględnia wynik postępowania w tej sprawie i dotychczasowe obciążenie skarżącej kosztami postępowania na rzecz organu rentowego, jak również przyczyny niepowodzenia wniosku o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania, co do zasady od razu zauważone w odpowiedzi na skargę kasacyjną.